

N:o 67.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, angående uppförande af ett nytt hvalmuseum; gifven Stockholms slott den 22 februari 1907.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver ecklesiastikärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen medgifva, att ett belopp af 84,000 kronor må utgå ur naturhistoriska riksmuseets byggnadsfond för uppförande å nämnda museums tomt vid Frescati på den plats, som å upprättad plankarta finnes angifven, af ett nytt hvalmuseum i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar och kostnadsförslag.

De till ärendet hörande handlingar skola Riksdagens vederbörande utskott tillhandahållas; och Kungl. Maj:t förblifver Riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

Under Hans Maj:ts
Min Allernådigste Konungs och Herres sjukdom:

GUSTAF.

Hugo Hammarskjöld.

Utdrag af protokollet öfver ecklesiastikärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 22 Februari 1907.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern LINDMAN,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena TROLLE,
 Statsråden: TINGSTEN,
 ALBERT PETERSSON,
 ALFRED PETERSSON,
 HEDERSTIERNA,
 DYRSSEN,
 HAMMARSKJÖLD,
 ROOS,
 JUHLIN,
 SWARTZ.

Departementschefen, statsrådet Hammarskjöld yttrade härefter:

Ang. upp-
 förande af
 ett nytt hval-
 museum.

»I underdånig skrifvelse den 26 januari 1907 har vetenskapsakademien gjort framställning därom, att ett belopp af 84,000 kronor måtte få utgå ur naturhistoriska riksmuseets byggnadsfond för uppförande af ett nytt hvalmuseum.

Med hänsyn till ifrågavarande byggnadsfonds tillkomst och ändamål anser jag, att innan Kungl. Maj:t medgifver användande af fondens tillgångar på sätt akademien hemställt, Riksdagens medgifvande därtill bör inhämtas.

Innan jag närmare redogör för akademiens framställning, torde jag få erinra därom, att 1904 års Riksdag, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition angående anskaffande af mark till nya byggnader för vetenskaps-

akademien och naturhistoriska riksmuseet m. m. (n:o 72), medgaf, bland annat, att kvarteret Grönlandet södra i Stockholm jämte den staten tillhöriga delen af kvarteret Grönlandet norra äfvensom statens byggnader inom dessa kvarter finge, i den ordning Kungl. Maj:t pröfvade lämpligt bestämma, försäljas och härför inflytande försäljningsmedel sammanslås med besparade hyresinkomster från egendomen i förstnämnda kvarter till en byggnadsfond för naturhistoriska riksmuseet, att till område för naturhistoriska riksmuseet finge mot viss ersättning till djurgårdsfonden under äganderätt upplåtas den till lägenheten Djurgårds-Frescati hörande del af därtill föreslagen mark, samt att af förenämnda besparade hyresinkomst finge utbetalas såväl nyssberörda ersättning som visst belopp till inköp åt naturhistoriska riksmuseet från Bergianska stiftelsen af den till stiftelsen hörande del af den angifna marken.

Vidare torde jag få erinra därom, att, sedan stadsingenjören H. Ygberg uppgjort förslag till styckning af kvarteret Grönlandet södra i sex med Litt. A—F betecknade tomter, Kungl. Maj:t den 21 september 1906 godkänt ett med ingenjören A. F. Albihn upprättadt aftal, hvarigenom till denne för 800,000 kronor försålts de i omförmälda styckningsförslag med Litt. A, B, C och F betecknade tomterna jämte därpå befintliga, kronan tillhöriga byggnader utom den del af det nuvarande hvalmuseet, som ligger å området Litt. F, och som vetenskapsakademien hade att därifrån bortflytta före den 1 juni 1907.

Slutligen torde jag beträffande naturhistoriska riksmuseets byggnadsfråga, hvarför finnes utförligen redogjort i åtskilliga af vetenskapsakademien rörande densamma utgifna tryckta publikationer, få erinra och meddela, att vetenskapsakademien den 10 juni 1904 fått sig anbefalldt att till Kungl. Maj:t inkomma med fullständiga ritnings- och kostnadsförslag till nya byggnader för museet å det därför afsedda området, alternativt upptagande jämväl lokaler för Sveriges geologiska undersökning; att, sedan åtskilliga sätt för frågans lösning varit under ompröfning och museets intendent, med hvilka chefen för Sveriges geologiska undersökning för sin del instämt, slutligen enat sig om ett af arkitekten A. F. Anderberg framlagdt förslag, akademien äfven gillat detta och för sin del beslutit, att definitiva ritningar och kostnadsförslag skulle utföras i hufvudsaklig anslutning till uppgjorda skissritningar; samt att Kungl. Maj:t den 21 december 1906 anvisat erforderliga medel för förslagets uppgörande och utförande af åtskilliga därmed i sammanhang stående arbeten.

Vetenskapsakademiens nu förevarande framställning, som afser uppförande af hvalmuseet tidigare än naturhistoriska riksmuseets öfriga ny-

byggnader, har närmast föranledts af en från särskilda af akademien tillsatta byggnadskommitté den 21 januari 1907 till akademien aflåten skrifvelse, däri kommitté, med bifogande af omförmälda styckningsförslag, påpekat, att bebyggandet af tomterna Litt. C och F komme att på det allvarligaste beröra det nuvarande hvalmuseet, som dels gränsade till den förra, dels sköte in på den senare. Kommitté anförde följande: För att man skulle kunna uppfylla köpekontraktets bestämmelse om bortskaffande af den del af hvalmuseet, som låge å tomten Litt. F, måste en ny vägg uppbyggas i stället för den rifna och grund för denna läggas samt flera erforderliga arbeten utföras. Vidare vore det antagligt, att vid grundgrävning på Litt. C hvalmuseets mot samma tomt gränsande långvägg samt grund råkade i fara, och att där stöttningsarbeten behöfde utföras af ganska omfattande natur, hvarjämte fönstren mot tomtgränsen torde behöfva igenmuras. Slutligen måste, då takfall mot grannens gräns ej vore tillåtna, sådan ombyggnad vidtagas af hela västra hälften af hvalmuseets tak, att vattnet leddes bort och finge aflopp till riksmuseets egen gård norr och söder om huset. Då det vore sannolikt, att dessa arbeten till hvalmuseets skyddande behöfde vidtagas inom närmaste framtiden, hade intendenten för vertebrataafdelningen professorn Einar Lönnberg låtit verkställa förberedande undersökning genom arkitekten Anderberg och ingenjören G. Sällström samt infordrat kostnadsförslag från den senare med afseende på de rifnings- och nybyggnadsarbeten, som vore nödvändiga i samband med borttagandet af den del af hvalmuseet, som vore belägen på Litt. F, samt för den likaledes nödvändiga förändringen af takfallet. Däremot låge det i sakens natur, att kostnaderna för eventuellt nödiga stöttningar och skyddsanordningar af hvalmuseets vägg mot gränsen af Litt. C ännu ej läte sig beräknas, med mindre borrningar och andra undersökningsarbeten, kostande hundratals kronor, verkställdes, något som ju helst om möjligt borde undvikas. Då den nuvarande hvalmuseibyggnaden vore ganska bräcklig och allt trävirke i bjälkar, takstolar o. s. v., ytterst illa medfaret och fördärfvad af insekter (»mask»), vore en partiell rifning och reparation både mycket svår och kostsam. Såsom af ett skrifvelsen bifogadt anbud från byggmästaren A. G. Sällström framginge, beräknades kostnaderna för dessa arbeten stiga till en summa af 13,800 kronor, om grunden ej vore svår, men skulle så vara förhållandet, torde en afsevärd ökning vara att förvänta, och då hade ändå skyddsarbetena mot tomten Litt. C ej medräknats. Under sådana omständigheter och då dessa dyrbara arbeten endast vore af provisorisk natur och allenast afsedda att göra förhållandena något så när dragliga för ett eller annat år, kunde man nästan säga, att dessa dryga penningsummor vore i det närmaste

bortkastade. Det torde då vara skäl att tillse, huruvida ej förhållandena kunde ordnas på något annat sätt, och om ej det nya hvalmuseet skulle kunna uppföras redan nu, så att alla eller de flesta kostnaderna för det gamla hvalmuseets iståndhållande kunde bortfalla. Lyckligtvis vore så fallet. Såsom framginge af den af Anderberg utarbetade och af vetenskapsakademien i princip godkända planen för nya byggnader för riksmuseet, vore den tilltänkta hvalmuseibygnaden belägen vid den norra ändan af den stora zoologiska riksmuseihufvudbyggnaden och på tomtens nordligaste del på ett område, som till följd af terrängförhållandena ej torde komma att tagas i anspråk för någon annan byggnad. Denna planerade hvalmuseibygnad kunde också enligt Anderbergs yttrande uppföras fullständigt oberoende af hufvudbyggnaden och sedan förbindas med densamma. Detta sammanbyggande kunde äga rum desto lättare, som hvalmuseet till följd af terrängförhållandena måste läggas till en del under soubassementsvåningens nivå och medelst trappor förbindas med det öfriga museets skådesamlingar, i det att hvalmuseet utgjorde en terrassbyggnad för sig själf. I trots af sitt blifvande sammanhang med det öfriga museet vore det tilltänkta hvalmuseet följaktligen en så själfständig enhet, att dess uppförande ensamt och i förväg ej lade ringaste band på öfriga byggnadsplaner. Ritningarna till detta nya hvalmuseum föreläge också färdiga tillika med kostnadsförslag upprättade af Anderberg. Af detta senare framginge, att det nya hvalmuseet torde kunna uppföras på föreslagen plats för ett pris af 84,000 kronor. Om arbetet härmed inom kort påbörjades, torde det ock kunna, enligt hvad från sakkunnigt håll meddelats, blifva så pass färdigt till hösten, att hvalskeletten redan då kunde införas, och i sådant fall vunnnes den stora fördelen, att inga stora kostnader behöfde bortkastas på att vidmakthålla och reparera det gamla hvalmuseet, kostnader, som måhända komme att belöpa sig till en femtedel eller mera af den summa, som uppförandet af det nya hvalmuseet kräfde.

På grund af hvad sålunda förekommit anhöllo kommitterade, bland annat, att vetenskapsakademien ville utverka Kungl. Maj:ts tillstånd att för det snara uppförandet af ett nytt hvalmuseum i öfverensstämmelse med Anderbergs ritningar och kostnadsförslag samt med det läge, som å en af Anderberg i september 1906 upprättad plankarta angäfvos, af naturhistoriska riksmuseets byggnadsfond använda ett belopp af 84,000 kronor.

Vid byggnadskommitterades skrifvelse voro, utom styckningsförslaget, fogade dels A. G. Sällströms omförmälda anbud, dagtecknad den 17 januari 1907, jämte ett tillägg därtill af den 19 i samma månad, af

innehåll att, i den händelse grundbotten skulle befinnas vara af mindre fast beskaffenhet, så att det blefve nödvändigt att nedgå till större djuplek än beräknade tre meter, kostnaderna skulle ökas med minst 900 kronor per höjdmeter, dels ock Anderbergs ritningar och kostnadsförslag äfvensom plankartan.

Vetenskapsakademien har i sin underdåniga skrifvelse framburit byggnadskommitterades förslag och därvid förklarar, att akademien till fullo delade de af kommitterade uttalade åsikterna i förevarande fråga.

Öfverintendentsämbetet har i infordradt underdånigt utlåtande af den 12 februari 1907 anmält, att ämbetet för sin del icke hade något att erinra mot bifall till akademiens framställning.

I fråga om naturhistoriska riksmuseets byggnadsfond får jag meddela, att enligt uppgift af vetenskapsakademiens kamrerare fonden för närvarande utgöres af:

besparade hyresmedel	kronor	235,105: 58
handpenning vid försäljning af förut omnämnda tomter inom kvarteret Grönlandet södra	»	40,000: —
hvar till komme den 1 april 1907 förfallen återstod af köpeskillingen för dessa tomter	»	760,000: —
eller sålunda tillhopa	kronor	1,035,105: 58

Den af vetenskapsakademien nu gjorda framställningen anser jag mig böra understödja, då genom ett bifall till densamma skulle kunna helt och hållet besparas de dryga kostnader, som eljest erfordrades för ändring af det nuvarande bristfälliga hvalmuseet, och, enligt hvad byggnadskommitterade i sin förutberörda skrifvelse upplyst, den nya hvalmuseibyggnadens uppförande ensamt och i förväg ej kommer att lägga ringaste band på naturhistoriska riksmuseets byggnadsplaner i öfrigt.

Mot den för den nya hvalmuseibyggnaden uppgjorda planen och kostnadsberäkningarna finner jag ej anledning till erinran.

Jag får därför i underdånighet hemställa, att Kungl. Maj:t täcktes i nådig proposition föreslå Riksdagen medgifva,

att ett belopp af 84,000 kronor må utgå ur naturhistoriska riksmuseets byggnadsfond för uppförande å nämnda museums tomt vid Frescati på den plats, som å upprättad plankarta finnes angifven, af ett nytt hvalmuseum i hufvudsaklig öfverensstämmelse med uppgjorda ritningar och kostnadsförslag.»

Hvad föredragande departementschefen sålunda hemställt behagade, på tillstyrkan af statsrådets öfriga ledamöter, Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten bifalla; och skulle nådig proposition till Riksdagen aflåtas af den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo:

Gustaf Tottie.
